Archeologienota: Bouw van een woonzorgcentrum aan het Betsveld te Landen

Stephanie Cousin
Nick Van Liefferinge

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Bouw van een woonzorgcentrum aan het Betsveld te Landen

Stephanie Cousin
Nick Van Liefferinge

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Colofon

Archeologienota: Bouw van een woonzorgcentrum aan het Betsveld in Landen

Initiatiefnemer:	**S.H.C.S. NV**
Erkend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Stephanie Cousin Nick Van Liefferinge
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoud

1. Resultaten bureauonderzoek
1.1 Beschrijvend gedeelte
- 1.1.1 Administratieve gegevens
- 1.1.2 Archeologische voorkennis
- 1.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen
- 1.1.4 Werkwijze bureauonderzoek

1.2 Assessmentrapport
- 1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied
- 1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied
- 1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied
- 1.2.4 Archeologische verwachting voor het onderzoeksgebied
- 1.2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

1.3 Samenvatting bureauonderzoek
- 1.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek
- 1.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

2. Programma van maatregelen
2.1 Gemotiveerd advies
2.2 Programma van maatregelen
- 2.2.1 Administratieve gegevens
- 2.2.2 Aanleiding van het vooronderzoek
- 2.2.3 Resultaten bureauonderzoek
- 2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen
- 2.2.5 Onderzoeksmethode
- 2.2.6 Onderzoekstechnieken
- 2.2.7 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk
- 2.2.8 Timing veldwerk

Bibliografie
Bijlagen
- Bijlage 1: Plannenlijst
- Bijlage 2: Fotolijst

2. Programma van maatregelen

2.1 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (projectcode 2016J224) en op basis van de resultaten van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek (2016) blijkt verder geen archeologisch vooronderzoek nodig, omdat voldoende informatie is gegenereerd om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.

2.2 Programma van maatregelen

2.2.1 Administratieve gegevens

Projectcode		2016J224
Actoren	**Studiebureau Archeologie**	OE/ERK/Archeoloog/2015/00002 (bedrijf)
	Nick Van Liefferinge	OE/ERK/Archeoloog/2016/00111 (auteur)
	Stephanie Cousin	(auteur en digitaliseerder)
	Wouter Yperman	OE/ERK/Archeoloog/2015/00056 (digitaliseerder en auteur)
Locatie	**Provincie**	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Landen
	Deelgemeente	Landen
	Adres	Vierprovinciënplein zn, 3400 Landen
Kadastrale gegevens		1ste afdeling, sectie A, deel 1053y2, 1053z2, 1053a3, 1053g4, 1053b3, 1053c3, 1053d3, 1053e3, 1053f3, 1053g3
Bounding Box	**Punt 1**	X201047, Y160081
	Punt 2	X201125, Y160166
Kadasterplan		Fig. 2.1

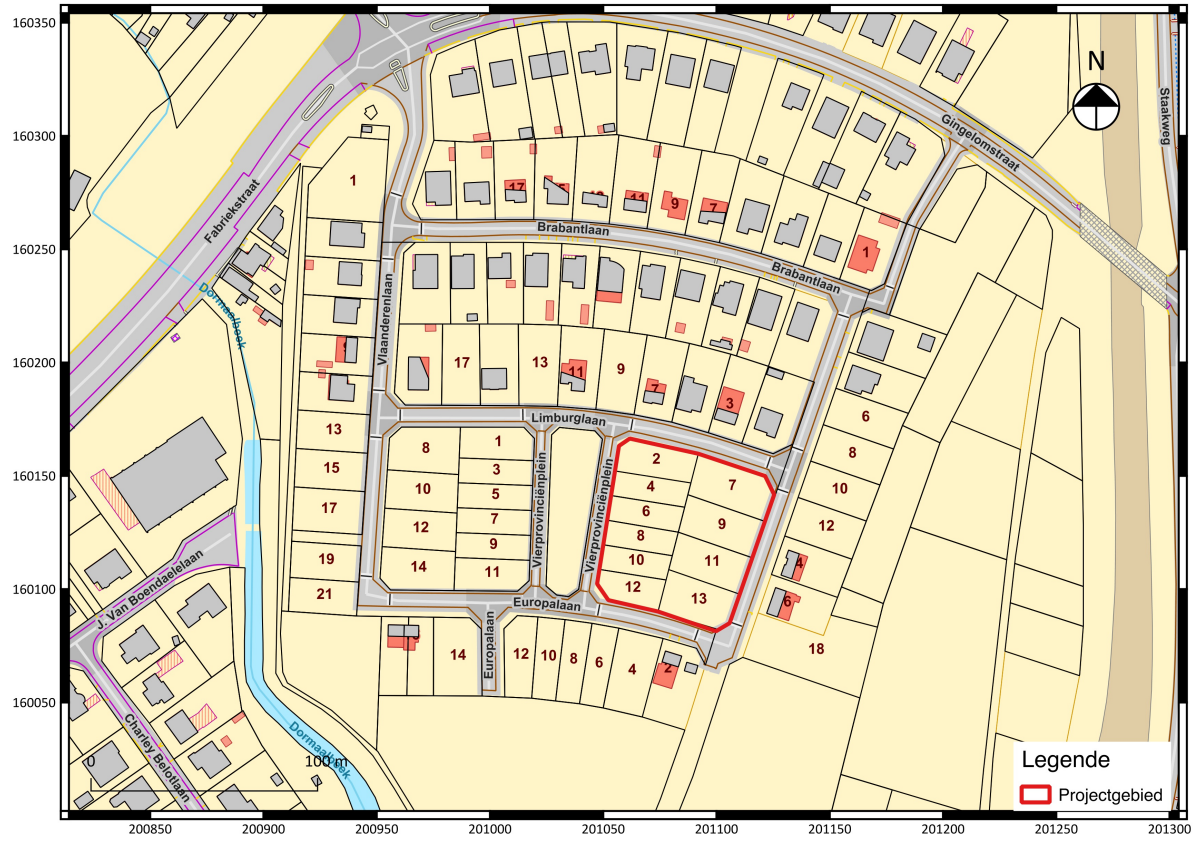

Fig. 2.1: Situering van het projectgebied op het kadasterplan (©CADGIS).

2.2.2 Resultaten bureauonderzoek

Geomorfologisch gezien bevindt het projectgebied zich in de Haspengouwse leemstreek die wordt gekenmerkt door een opeenvolging van hoog gelegen ruggen en vlaktes, zachte hellingen en tamelijk brede droge depressies en afvoergeulen. Het landschap wordt beïnvloed door de valleien van de Zijp en de Molenbeek en de vallei van de Kleine Gete. Samen met de stadskern van Landen ligt het projectgebied op een hoger gelegen deel dat afhelt in de richting van de nabijgelegen Dormaalbeek.

Binnen het projectgebied is een licht hellend reliëf waar te nemen dat verloopt van 78 m TAW in het westen tot 83 m TAW in het oosten. Het projectgebied wordt ontwatert in de richting va de Dormaalbeek ten westen van het projectgebied. Hydrografisch gezien behoort het projectgebied tot het bekken van de Demer en het stroomgebied van de Schelde.

Op basis van de beschikbare historische kaarten kan worden afgeleid dat het terrein binnen de contouren van het projectgebied nooit structureel bebouwd is geweest.

Volgens de bodemkaart bevindt het projectgebied zich in een zone met Aba1-gronden. Deze gronden worden gekenmerkt door droge leembodems die zich hebben gevormd in de top van het pleistocene loessdek. Deze bodem vertoont onder de A-horizont een met klei aangereikte textuur B-horizont (Bt-horizont). In zones met een lage erosiegevoeligheid is de kans groot dat er nog goed bewaarde bodems aanwezig zijn. Logischerwijs zullen in dat geval ook de eventueel hiermee geassocieerde archeologische resten (artefactconcentraties en/of bodemsporen) goed bewaard zijn gebleven.

2.2.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van deze archeologienota is bereikt als op de volgende onderzoeksvragen een gemotiveerd antwoord kan worden geformuleerd:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte - al dan niet begraven - (paleo)bodems aanwezig?
- In hoeverre is de bodemopbouw - zoals weergegeven op de bodemkaart - recent[8] verstoord?
- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

2.2.4 Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:
1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?
2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Nee	Het is niet zinvol of nuttig om een verkenning van de lithostratigrafische opbouw van het terrein uit te voeren door middel van een landschappelijk booronderzoek. De resultaten van het onderzoek van 2006 door middel van pedologisch onderzoek in de sleuven en door middel van landschappelijke boringen geven hierover voldoende informatie.
Landschappelijke profielputten	Nee	Aangezien de bovengenoemde vraagstellingen in verband met de opbouw van de bodem beantwoord kunnen worden aan de hand van het archeologisch onderzoek in 2006 is het niet noodzakelijk om deze methode toe te passen op dit terrein.
Geofysisch onderzoek	Nee	Het is niet nuttig om deze methode toe te passen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens met betrekking tot de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Deze methode is vooral nuttig op terreinen waar ondergrondse lineaire bodemsporen en (muurwerk)constructies met hoge graad van zekerheid worden verwacht op basis van het bureauonderzoek, wat hier niet het geval is.
Veldkartering	Nee	Het is onmogelijk om deze onderzoeksmethode toe te passen, aangezien uit de bodembedekkingskaart en de luchtfoto's blijkt dat het terrein is begroeid (geen geploegd akkerland aanwezig).

[8] Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Verkennend archeologisch booronderzoek	Nee	Deze methoden zijn enkel noodzakelijk indien uit het landschappelijk booronderzoek blijkt dat er begraven (paleo)bodems aanwezig zouden zijn waardoor een hoge verwachting bestaat voor *in situ* bewaarde vuursteenvindplaatsen en artefactenconcentraties uit de prehistorische periode (steentijd en metaaltijden). Het archeologisch onderzoek van 2006 toonde aan dat er geen begraven (paleo)bodems aanwezig zijn binnen de grenzen van het projectgebied.
Waarderend archeologisch booronderzoek		
Proefputten in functie van steentijd artefactensites		
Proefsleuven en/of proefputten	Nee	Het is niet nodig deze methode toe te passen op het terrein omwille van eerder archeologisch onderzoek in 2006 met proefsleuven en bredere werkputten. Het veldwerk liet toe inzicht te krijgen in de de bodemopbouw en de bewaringstoestand van de aanwezige archeologische waarden.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen zijn beantwoord:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
Het proefsleuvenonderzoek te Landen toonde aan dat de diepteligging van tuffeau de Lincent in de ondergrond erg bepalend is voor de aanwezigheid van archeologische sporen. Op de lager gelegen delen van het terrein bevindt deze tertiaire afzetting zich nabij de oppervlakte. De dikte van het afdekkend loesspakket is er minimaal, wat wellicht het gevolg is van erosie. Dit verkleint de kans op goed bewaarde archeologische resten en/of sporen.
Binnen de grenzen van het projectgebied werd een afvalkuil uit de vroege ijzertijd aangetroffen met afmetingen van ca. 1,4 m bij 1,0 m en dit op een diepte van ca. 60 cm onder het maaiveld. De kuil was 22 cm diep onder het aanlegvlak uitgegraven.

- Zijn er nog intacte - al dan niet begraven - (paleo)bodems aanwezig?
Op basis van het bureauonderzoek en de prospectie met ingreep in de bodem in 2006 wordt geconcludeerd dat er geen begraven (paleo)bodems aanwezig zijn binnen de grenzen van het projectgebied.

- In hoeverre is de bodemopbouw - zoals weergegeven op de bodemkaart - recent[9] verstoord?
Enkele archeologische sporen binnen het geprospecteerde en opgegraven areaal in 2006 werden geïnterpreteerd als recente fenomenen. Door een combinatie van natuurlijke erosieprocessen en agrarische activiteiten zijn vermoedelijk heel wat archeologische sporen verdwenen.

[9] Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd? - Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen?

In het noordwestelijk kwadrant van het projectgebied werd in sleuf XIX een archeologisch relevant bodemspoor aangetroffen. Het ging om een afvalkuil uit de vroege ijzertijd (afmetingen ca. 1,4 m bij 1,0 m bij 22 cm). Aangezien dit het enige spoor betrof, wordt een (zeer) lage sporendensiteit vooropgesteld voor het projectgebied.

- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

Neen. De prospectie en archeologische opgraving van het Betsveld in 2006 - waarbinnen het projectgebied zich situeert - beantwoord de hierboven geformuleerde onderzoeksvragen op voldoende wijze.

2.2.5 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.

2.2.6 Timing veldwerk

Er wordt geen veldwerk geadviseerd.